

**INTERFERENȚE LEXICALE UCRAINEANO-ROMÂNNO-GERMANE
ÎN BUCOVINA LA SFÂRȘITUL SEC. XVIII – ÎNCEPUTUL SEC. XX:
(DETERMINAREA COEFICIENTULUI LOR)**

Oguy Oleksandr Dmytrovych
Dr. phil. in philologiae habil., Prof.
Universitatea de la Cernăuți

Experiența Bucovinei în multilinguism și interferența limbilor la începutul secolului 20-lea are actualmente o mare importanță pentru globalizația epocii. Datorită politicii de colonizare, promovată de monarhia austriacă, în Bucovina s-au aflat în circulație graiurile bucovinene ale câtorva limbi: ucraineană, română, poloneză, germană (Buchenlaendisch) și idiș, dar în presă erau folosite variantele lor literare, la nivelul cărora este cercetată interferența. Problema interferenței a fost studiată de linguiștii, însă nu conform Bucovinei. Având în vedere modificările existente, autorul a propus criterii pentru stabilirea interferenței a limbilor în Bucovina, descris situația socio-linguistică a Bucovinei în anii 1774–1918 și a determinat interferența limbilor, prima oară implicând coeficientul corespunzător.

Cuvintele cheie: Bucovina, multilinguism, interferența limbilor (Ucraineana, Germana, Romana, Poloneza, idiș), coeficient.

Experiența Bucovinei în multilinguism și interferența limbilor la începutul secolului 20-lea are actualmente o mare importanță pentru globalizația epocii. Problema interferenței a fost studiată de linguiștii (O. Gvozdeak, G. Melika, E. Starodymova, S. Ștefurovski, J. Sraml; L. Țapulici 1998; I. Iașiuk 1996 și alții), însă nu conform Bucovinei. Deci scopul articolului prezent este de a descrie situația socio-linguistică a Bucovinei în anii 1774–1918 și de a determina interferența limbilor, prima oară în lingvistica implicând coeficientul corespunzător.

Comuniunea de limbă nu este niciodată o formație închisă – cu ajutorul ei comunică și purtătorii altor idiomuri și, drept rezultat, apare multilingvismul lor. Se cunoaște că multilingvismul, sau polilingvismul, care înseamnă întrebuințarea câtorva limbi în condițiile unei anumite compatibilități sociale, de cele mai multe ori statale [Zograf 1990, 303], se manifestă prin folosirea de către individ (în cadrul unui anumit spațiu social) a mai multor limbi pe care acela le alege în dependență de situația comunicativă concretă. Asemenea necesitate este dictată, de regulă, de condițiile aflării într-un stat multinațional, unde multilingvismul devine normă și este stimulat de acest stat. În condițiile multilingvismului se creează o ierarhie corespunzătoare a formelor de comunicare.

Drept exemplu în acest sens poate servi Bucovina situată la frontieră și, deci, polietnică; până în sec. XIV ea s-a aflat în componența Rusiei Kievene și a cnezatului Halici-Volânia, mai târziu – a Moldovei sub protectoratul Turciei, iar din 1774 și până în 1918 a fost anexată la Austria. Urmând tradițiile toleranței lingvistice, locuitorii Bucovinei, reprezentând 9 etnii, însușeau limbile vecinilor, ceea ce înlesnea comunicarea și înțelegerea lor reciprocă. La începutul sec. XX pe poziții inițiale se situau mijloacele locale limitate de comunicare interioară de grup ("limbile de familie"), cum erau graiurile și dialectele locale ale limbilor română, ucraineană, poloneză, idiș etc. Ele se învecinau cu mijloacele locale de comunicare între grupuri la nivel de trai (așa-numitele "limbi de piață"), care, alături de primele, serveau pentru comunicarea neformală. Din 1848 principalele limbi naționale (ucraineana, româna, poloneza, idiș și germana, care până în

1918 s-a aflat pe poziția de limbă intermediară (Vermittlersprache) [BN. – 1914. – 1.Maerz, 3]), datorită presei (peste 120 de ziare la începutul sec. XX), îndeplineau funcțiile de mijloace de comunicare în masă și formală în scris, adică au devenit limbi ale învățământului, culturii și științei. Germana, ca limbă generală de stat, și cele regionale – româna, ucraineana, poloneza și idiș – îndeplineau funcții administrative de conducere, iar funcționarii de stat din Bucovina austriacă, după cum scriau ziarele, trebuiau să cunoască aceste limbi. Acest fenomen n-a putut să nu condiționeze apariția interferenței limbilor. Interferența (în latină "între"+"mă ciocnesc") înseamnă influența reciprocă și întrepătrunderea sistemelor de limbă în condițiile multilingvismului, care apare de obicei în procesul contactelor lingvistice și se manifestă în abateri ale individului (greșeala de limbă), dar și ale comunității lingvistice (modificarea lingvistică) de la norma de sistem a limbii însușite sub influența limbii materne [Vinogradov 1990, 197; Țapulici 1998, 48]. Sursele principale de interferență (ca proces și ca rezultat) sunt deosebirile dintre expresiile corespunzătoare din sistemele limbilor care se întrepătrund; în consecință categoriile combinate (substituienții) sunt înlocuite cu corespondenții lor din alte limbi.

Să examinăm fenomenul interferenței limbilor (ca interacțiune a diferitelor forme lingvistice în condițiile multilingvismului) pe baza materialului presei ucrainene, românești, poloneze și germane a Bucovinei din acea perioadă ("Буковина", "Gazeta Bucovinei", "Czernowitzer Zeitung" și "Bukowiner Nachrichten") și a dicționarilor vechi și moderne (Tkaci 1998; Marki 1810) etc.

Limba germană s-a afirmat în Bucovina după anexarea ținutului de către Austria. Austriei, care au venit în orașele ținutului ca reprezentanți ai guvernului, lucrători ai administrațiilor, funcționari, militari ș.a.m.d., erau interesați în lărgirea ariei de influență a limbii și culturii germane. În acest scop din Germania vecină au fost invitați toți doritorii, care s-au așezat cu traiul în diferite zone ale Bucovinei. Din cauza deosebirilor de profesii, teritoriilor de așezare, confesiunilor religioase (protestanți din Zips și Pfalz, iar între ei catolici din Bemerwald), nici vorbitorii, nici dialectele lor nu s-au amestecat. Drept urmare, limba germană în Bucovina funcționa în trei variante: ca limbă literară (în instituțiile oficiale și presă), ca *Buchenländisch* (limba germană vorbită la piață) și ca graiuri locale ale "șvabilor" franci din zona Rinului, zipsilor (Gründler de Slovacia) și bernerwalzilor (Republica Cehă). Limba germană oficială în Bucovina era limba literară. Paralel cu ea, însă, funcționa și limba germană vorbită a Bucovinei (*Buchenländisch*), de care se foloseau atât nemții, cât și reprezentanții altor naționalități. Această limbă vorbită "absorbea" într-un mod original (deseori prin idiș) și interfera particularitățile specifice în primul rând ale limbilor ucraineană și română. Prin aceste particularități nemții bucovineni se deosebeau în arealul limbii germane, ceea ce o confirmă atât vorbitorii (G. Drozdowski; E. Beck; J. Antohi) și presa din acea perioadă [BN. – 1914. – 1.Maerz, 3], cât și cercetătorii contemporani (I. Iațuk ș.a.).

În genere, cercetătorii (G. Melik, E. Staromydova, S. Ștefurovski, J. Sraml, I. Iațuk) au examinat cât se poate de detaliat interferența fonetică, morfologică și sintactică a limbii germane în Ucraina. Totuși, mai puțin studiată rămâne interferența la nivel lexicosemantic [Țapulici 1998, 49], bazată pe identificarea referințelor din alte limbi. Din lipsă de spațiu, însă, ne vom opri mai detaliat doar la exemple ale acestei interferențe,

analizând criteriile calitative ale determinării ei. În genere la nivel lexical Buchenländisch a însoșit (mai ales datorită limbii idiș, foarte înrudite) realitățile locale (*Opanken, Lammfellkutschma, Pisanki, Hitzel*), termeni din domeniul alimentar (*Mamaliga, Borsch, Pirogi; Brindsn, Agrisch*), denumiri de produse agricole și obiecte de trai (*Kopize, Tschobaner, Kolibe, Balia*) și chiar cuvinte de largă circulație, care în limba germană aveau corespondenți întrebuițați frecvent: *Pofte* (rom. *poftă*), *Baschokre* (rom. *batjocură*), *er hot' ne baschokrit* – "el l-a batjocorit" etc. Erau folosite frecvent porecele și expresiile injurioase: *Du Surd, Flamunt* – "tu, prostule, ai flămânzit". În ceea ce privește sinonimele, se observă fenomenul interferenței sinonimice (*Eichhörnchen* în loc de *Eichkätzchen*; *Peitsch* în loc de *Geisel* ș.a.m.d.). Influența limbilor autohtone (deseori prin intermediul limbii idiș) a generat modificări în sistemele semantice ale limbilor (*sich stopfen* "a se strânge"; *sich drehen* "a se roti") și calcuri ale expresiilor frazeologice (*sich zu einer Arbeit nehmen* "a începe lucrul", *an die Arbeit gehen* "a merge la lucru"). O serie de cuvinte au primit asociații noi pentru limba germană: "devotat" (*Hund* "câine"), "fată tânără" (*Ziege*).

Sub influența limbilor ucraineană și română s-a produs o pătrundere adâncă a unor interjecții bucovinene în limba germană. Exemple de cazuri de acest fel pot fi următoarele: *Ahi (taki)!* (interjecție care exprimă uimire); *No!* (interjecție care exprimă îndoială sau dubiu); *Bihme!* (convingere); *O(i), Hōy!* (interjecție care exprimă triumf sau senzație de durere); *Au wa = Owa!* (indiferență); *Nu! Oho!* (mirare) etc. G. Drozdowski sublinia că sub influența populației autohtone și a vorbirii expresive a evreilor germanofoni nemții seci au început să întrebuițeze multe interjecții și cuvinte modale, invocând ca exemplu o serie de dialoguri: (*Nu? – Nu-Nu...*) [Drozdowski 1984, 69–77; BN. – 1914. – I. Maerz, 3].

În rezultatul contactelor dintre limbile autohtone și limba germană, lexicul lor a fost influențat de germana prestigioasă, la care se orientau în mare parte vorbitorii în vorbirea lor curentă, în lexic și expresii frazeologice, în construcții sintactice. Aceasta se referă într-o anumită măsură și la limba ucraineană, care în Bucovina era reprezentată prin graiurile bucovineano-pocuțiene (creația lui L. Martovyci și V. Stefanyk), situate între cele de pe Nistrul superior și cele huțule (creația lui I. Fedkovyci), ale dialectului sud-vestic. Acest dialect [Жилко 1956, 47–54; 100–106], la baza căruia au stat dialectele triburilor tiveriene și ale croaților albi, și-a păstrat, datorită izolării sale și intensității mai reduse a relațiilor interteritoriale, trăsăturile arhaice ale etapei anterioare de dezvoltare a limbii ucrainene. Totodată, sfârșitul sec. XVIII a adus completări lexicale substanțiale pe contul limbii-suprastrat germane și limbii-adstrat române. La temelia sistemului lexical al graiului bucovinean, pe care îl examinăm atât pe baza presei periodice (trei colecții anuale ale ziarului "Буковина"), cât și a dicționarului lui L. Tkaci (50% din 7.000 de cuvinte), s-a aflat limba ucraineană veche. Ea cuprindea un lexic local modificat (8,5%: *берег; бесіда; борба; бук*), arhaisme (25%: *віче, кліть, нагавици; челидь; борзо*) și formații sud-vestice noi, create cu ajutorul anumitor mijloace de alcătuire a desinențelor și formei (*дедя* "tată", *хопта; хосен; тогід; байдужно; безглядний* "nemilos"; *барабуля, лабузинне; біле; хорувати*) etc.

O altă parte a lexicului bucovinean l-au format elementele împrumutate din limbile vecine în diferite perioade de timp. Împrumuturile mai vechi, tipologic deosebite, din

limba turcă aglutinantă (*чічка* "floare"; *чупа* "ordonanță") și din suprastratul limbii ungare (*газда, гачі*), precum și cele mai noi dintr-o serie de limbi europene prin contact scris (it. *ажіо*; fr. *бюро, бюджетовий; біржа*) ocupau doar 2% din fondul lexical al dialectului bucovinean. Limba germană, care a început să se afirme abia la finele sec. XVIII, a stat la baza a circa 15% din cuvintele dialectale bucovinene de la începutul sec. XX: *ташка* "geantă"; *рихт* "rație"; *фуйст* "foarte"; *урльон* "concediu" (Urlaub); *инаргат* "plită" (*Sparherd*); *йя* "așa" = *ja*; *пуцувати* ("a curăți": *putzen*); *гратулювати* "a saluta". O serie de cuvinte dialectale din domeniul terminologic au devenit exotisme normative (*кірха* "biserică": *Kirche*; *шонпра* "șopron": *Schober*) sau termeni generali ai limbii ucrainene moderne: *помпа* ("pompa": *der Pomp*); *гауптвахта* (*Hauptwacht*); *кахля* ("teracotă": *Kachel*); *шанець* ("șanț": *Schanze*); *келих* ("pahar": *Kelch*); *кварта* ("cană de ¼ litru": *Quart*); *трухан* ("curcan": *Truthahn*) etc. Principalele împrumuturi din domeniul culturii (55%) pătrundeau, însă, prin filiera limbii poloneze foarte înrudite (subgrupa vest-slavă), al cărei sistem morfologic flexionar facilita "absorbția" unui număr mai mare de împrumuturi din germană (vest-germană). Din categoria acestora fac parte în primul rând termeni juridici și economici: *акційний; аклямація* "alegere unanimă"; *амбасадор* "ambasador" (a se vedea în poloneză: *акcyjny; aklamacja; ambasador; amortyzacja; arogancja; azotowy*) etc.

În ceea ce privește adstratul limbii române, la început contactul cu ea purta un caracter de profunzime. Aceasta o demonstrează un șir întreg de împrumuturi de fond din limba română în lexicul ucrainean al Bucovinei în sec. XVIII–XIX. Aceste împrumuturi au atins nu numai termeni din viața cotidiană (*барда* "bardă", *чокан* "ciocan"; *путня* "putină"; *курмей* "curmei", *штубей* "știubei", *буката* "bucată"; *папиоя* "păpușoi") sau împrumuturi abstracte, care definesc stări și procese: *фудулий* "fudulie", *сарака* "săracul", *фума* "fumuri", *грижа* "grijă" etc., ci și lexicul de fond referitor la sex și înrudire: *моша* "moașă"; *флакив* "flăcău", apoi *бадіка* "bădică" ș.a.m.d. Aceasta o confirmă și spectrul larg al verbelor: *видіти* "a vedea"; *пазити* "a păzi"; *банувати* "a fi cu bănat"; *грабитися* "a se grăbi"; *си минати* "a semăna cu..."; (в)*урлати* "a urla"; *порнити* "a (se) porni"; *пражити* "a prăji"; *громадити* "a grămădi". La începutul sec. XX împrumuturile din română, întrebuințate în localitățile sătești din Bucovina, datorită luptei de purificare au încetat să mai apară în presă și alcătuiau, după calculele noastre, vreo 2,5% din fondul lexical.

Graiurile bucovinene ale limbii române vorbite în Bucovina, conform analizei Gramaticii și Dicționarului (1794) lui Anton di Marki (1795), directorul școlii județene din Suceava, au cunoscut o influență substanțială din partea limbii ucrainene în diferite etape ale existenței sale – de la împrumuturile timpurii din slavonă în sec. V–VI și lexicul slavonei bisericești, în care se făceau slujbele religioase în sec. XV–XVII, până la continuarea contactelor cu bucovinenii ucrainofoni din sec. XVIII. Împrumuturile se văd clar în structura morfologică și fonetică, păstrându-se sonoritatea protoslavă în procesul modificării semanticii (*осянди; чинсти*); reducția formelor (*а граи*, ucr. *говорити*) etc., atingând straturile profunde și mai târzii ale lexicului. Cele profunde cuprindeau verbe din domeniul vorbirii (*а гри, а блькьри, прикажи, порончи, обличи, ньпьстуи; прикьжуи*); stării mentale și informării (*ньдьждуи; а вести, а повести; помени*); sentimentelor (*а жьлуи; жели*) și cauzalității lor (*а глуми*); atingerii scopului (*а гьти; а*

свяхи); acțiunii (*a вяслуи, а гребла, а кярмуи, а дуби, а дърюи*); stării sănătății (*болна-ви, боли; гянджуи*); imitației sunetelor (*а клокота, а хохота, а чирикьи*). Din împrumuturile mai târzii face parte lexicul slav al slujbelor religioase (*а служи, а пости, а проповедуи, а пророчи, а бльгьслови, а мируи, а диакони*), stării gospodărești și casnice (*а дуби; брьзда; зьбори; гръмьдуи; гьнои; дис/грьди, скоби, клеи, пили, коси, насипи, крои*), verbe de orientare socială (*вершюи; арендуи; зьлоджи*) și modificări ale statutului social (*боери; а жуни; а невьсти; а самоволничи*). Un strat mai târziu, în sec. XVIII, au devenit împrumuturile din germană referitoare la viața administrativ-culturală și îndeletnicirile meșteșugărești și de trai: *а интересси; а вербуи, а дуредже, а прото-коли, а щемпли, а квити, а пькуи, а доктори, а шьнцуи, гльнцуи, шрубюи*. Analiza materialelor din ziarele anului 1890 atestă, pe lângă trecerea la grafia latină, și o reducere puristă a împrumuturilor slave (pe contul celor din franceză).

Pe baza acestui material, ținând cont de cercetările întreprinse anterior cu privire la Transcarpatia și partea Carpatică a Ucrainei (O. Gvozdeak, G. Melik, E. Starodymova, S. Ștefurovski, J. Sraml; dar îndeosebi L. Țapulici 1998; I. Iașiuk 1996) și caracterizând limbile principale vorbite în Bucovina multilingvă în dezvoltarea și influența lor reciprocă [Jilko 1958; BN. – Nr. 7123, 3; Drozdowski 1984, 69–77], au fost selectate împrumuturile de bază (ca interferențe lexicale), precum și cuvintele și expresiile frazeologice calchiate, modificate semantic sub influența altor limbi (ca interferențe semantice). Cu ajutorul clasificărilor semantice cunoscute privind diferite părți de vorbire (substantiv, adjectiv, verb, adverb ș.a.; interjecții, conjuncții etc.) (a se vedea: [Levițki, Oguy 2000; Oguy 2008/9]), vom clasifica împrumuturile și calcurile descoperite (ca interferență lexico-semantică) în limbile ucraineană, română și germană. Pentru aceasta vom lua în calcul atât numărul de subclase ale împrumuturilor lexicale, cât și numărul calcurilor semantice și îmbinărilor frazeologice (la nivelul acestor subclase după părțile de vorbire inițiale), care în total fac 100, și vom stabili procentul lor cantitativ ca grad de interferență.

Părțile de vorbire	Sub-clase de cuvinte	Împrumuturi în graiurile bucovinene ale limbilor:						Cuvinte calchiate		Îmbinări frazeologice calchiate	
		Germ.	Ucr.	Rom.	Ucr.	Germ.	Rom.	Germ.	Ucr.		
Substantiv	20	6	6	10/3	4	4	2	2	4	2	3
Adjectiv	20	-	4	6/1	2	1	?		1		
Verb	30	2	3	23/10	3	3	4	2	2	5	8
Adverb	10	-	2	3/1	3/1		?	-	1		1
Alte părți de vorbire	20	3	1	?	1	3	?	1	-		
Total	100	11 %	16 %	42/15	13 %	10 %	6 %	5 %	9 %	7 %	12 %

Valorile analizate (de la 6% la 16/42% ale subclaselor împrumutate și de la 5% la 9% ale celor interferate) permit să se vorbească despre amploarea interferenței. Amplearea interferenței în limba română, de exemplu, variază, ajungând într-un secol și jumătate de contacte cu limba germană doar la 6–10 % și în 1200 de ani de contacte cu adstratul slav tocmai la 42% (sec. XVIII), dar reducându-se brusc până la 16 % datorită purismului de la finele sec. XIX. Asemenea tendințe sunt proprii și pentru limba literară ucraineană din Bucovina. Limba germană a culturii și păturilor de sus ale societății (ca suprastrat) a avut o

пăтрудере интенсивă в структурă лексикалă а лимбилор дин Бувовина (6–16 %), дар еа а вчетат дупă дестрăмареа Австро-Унгарии. Вв черчетăриле де виитор ар trebui сă фие stabilită profundimea interferenței, care va atesta numărul de cuvinte, construcții împrumutate etc. Pentru aceasta ar fi necesar ca lexicologii să elaboreze de urgență dicționare ale graiurilor germane și române дин Бувовина, deoarece deosebiri ле dialectale se șterg intens pe măsura dezvoltării limbii literare.

Să folosim algoritmul elaborat pentru determinarea numerică a gradului de interferență а лимбилор la alte niveluri – fonetic, morfologic și sintactic. Astfel, вв exemplele existente (pe baza а 20 de fenomene inițiale) s-a constatat interferența fonetică а лимбилор germană (15 %) și ucraineană (20 %) (а се vedeа: [Oguy 2003, 28–34; Oguy 2008/9, 70]). Pe baza categoriilor substituite (câte 20 de caracteristici pentru 5 părți de vorbire diferite) vom urmări interferența morfologică а лимбилор germană (6 %) și ucraineană (9 %) вв Бувовина. Valori apropiate (6–8 %) au caracteristicile sintactice ale interferenței. Вв виитор aceste calcule privind gradul de interferență а лимбилор vor trebui сă фие precizate pe baza unor materiale noi.

Renumitul poet de limbă germană Paul Celan (Ancel), la festivitatea de ввмăнare а premiului literar "Bremen" pentru bogăția limbii și imaginile nestandard, а spus: "Die Landschaft, aus der ich zu euch komme, dürfte den meisten von Ihnen unbekannt sein. Es ist die Landschaft, ... wo man deutsch gesprochen hat" [Celan 1983, 185–186]. Dar вв Бувовина, unde s-a născut Paul Celan, се vorbeау, аfară de germana (stabil: 1774–1918), și alte limbi: ucraineană, română, poloneză, idiș etc., care n-au putut сă nu-și lase amprenta asupra limbajului talentatului poet. Вв genere, се poate concluziona că interferența лимбилор вв Бувовина multilingvă la ввчепutul sec. XX а fost deosebită atât prin statutul funcțional al idiomurilor ввtreбунțate, cât și prin gradul ввrudirii lor genetice sau tipologice. Limbile ввдепărtate tipologic дин adstrat și superstrat (de tipul limbii ungare aglutinante) nu au participat activ la aceste procese. Dinamica ввtreпăтрunderii лимбилор flexionare а fost determinată de statutul lor social și gradul de ввrudire. Ввпрumuturile вв limba ucraineană s-au făcut cu precădere prin filiera limbii poloneze foarte ввrudite, care avea un statut social mai ввлт. Ввпрumuturile вв limba română au avut loc datorită adstratului slav mai ввделungat. Ввпрumuturile вв limba germană vorbită вв Бувовина (deseori prin intermediul idiș) дин limbile vecine au ввбogățit вв anumită măsură nu numai limbajul lui Paul Celan. Valorile ввregistrate ale interferenței (de 5–16 %), care s-au păstrat дупă 150 de ani de contact lingvistic, au arătat apariția unei anumite alianțe ввtre limbi, care а dispărut дин cauza circumstanțelor istorice și а dezvoltării scrisului.

Вв perspectivă este de dorit de а ввtreбунța acest coeficient și pentru alte limbile.

Досвід Буковини щодо багатомовності та міжмовної інтерференції початку XX ст. має велике значення для розуміння сучасних глобалізаційних процесів. Буковина мала завдяки колонізаційній політиці Австрійської монархії обіговими мовами буковинські говори мов: української, румунської, польської, німецької (бухенлендіш) та їдишу, проте в пресі з'являлися їх літературні еквіваленти, на яких спостерігається інтерференція. Враховуючи недослідженість цієї проблеми для Буковини, автор описує соціолінгвістичну ситуацію (1774–1918), пропонує критерії для визначення міжмовної інтерференції та встановлює коефіцієнт інтерференції мов для краю.

Ключові слова: Буковина, багатомовність (мультилінгвізм), мовна інтерференція (українська, німецька, румунська, польська, їдиш), коефіцієнт.

The experience of Bucovina in multilingualism and interference of languages in the beginning of the 20th century is of actual importance for our epoch of globalization. Due to colonization policy of Austrian monarchy in Bukovina Bukovinian dialects of Ukrainian, Rumanian, Polish, Buchenlaendisch and Yiddish were spoken, but their literary forms were written with some spots of language interference. The problems of language interference have been studied by linguists, but not for Bukovina. Having taken into consideration the present changes, the author describes the sociolinguistic situation in Bukovina (1774–1918) and for the first time finds criteria for defining the interference coefficient for languages of Bukovina.

Key words: Bukovina, multilingualism, interference of languages (Ukrainian, German, Romanian, Polish, Yiddish), coefficient.

Bibliografie:

1. *BN: Bukowiner Nachrichten.* Organ des deutschen Volksbundes in der Bukowina (1888–1914): III. Jg. – 1900 – 1. Jänner – 30. Dezember; XIV. Jg. – 1911 – 1. Jänner – 31. Dezember (Nr. 6650–6803); XVII. Jg. – 1914 – 1. Jänner – 29. August (Nr. 7106 – 7213).
2. *Celan P.* Rede anlässlich der Verleihung der Bremer Bücherpreises // Allemann, Beda / Reichert, Stefan (Hrsg.): *Paul Celan. Gesammelte Werke in 5 Bänden.* – Bd. 3: Gedichte 3, Prosa, Reden. – Frankfurt a.M.: Suhrkamp, 1983. – S. 185–186.
3. *Drozdowski G.* Damals in Czernowitz und rundum. Erinnerungen eines Altösterreichers / Georg Drozdowski. – Klagenfurt: Verl. D. Kl. Zeitung Kärnten, 1984. – 320 S.
4. *Levičuk V.V., Oguy O.D., Kiiko S.V., Kiiko Iu.I.* Aproxymatyvni metody vyvčenia leksyčnogo skladu. – Cernivți: Ruta, 2000. – 145 S.
5. *Oguy O.* Leksyčna interferenčija ukrainskoi ta nimeckoi mov na Bukovyni počatku XX st.: Stupin interferovanosti // Problemy zistavnoi semantyky. Zb.nauk.st. /M.P.Kocergan (ed.). – Vyp.6. – K.: KNLU, 2003. – P. 28–34.
6. *Oguy O.* Deutsch in der mehrsprachigen Bukowina // Göttinger Beiträge zur Sprachwissenschaft. – H. 17/18: Varia-Heft / Hrsg. von Dieter Cherubim u.a. – Göttingen: Peust i Gutschmidt Verl., 2008/9. – S. 51–73.
7. *Tkaci L.O.* Ukrainska literaturna mova na Bukovyni v kinti XIX – na počatku XX st. – P.1: Materialy do slovnyka. – Cernivți: Ruta, 2000. – 450 s.
8. *Țapulici L.T.* Rezultat dii semantycnoi interferenčii v interetnicnomu prostori (na materiali hovirok bohemsykh nimčiv Zakarpatia // Problemy romano-hermanskoj filolohii: Zb. nauk. prať. – Uzhhorod: Kom.inf., 1998. – P. 49–52.
9. *Vinogradov V.A.* Interferenčija // Linguisticeskii enzyklopediceskii slovar /ed. Iarčeva. – M.: Enziklopedia, 1990. – P. 197.
10. *Zhilko F.I.* Govory ukrainskoi movy. – K.: Rad. Skola, 1958. – 250 p.
11. *Zograf G.A.* Monogoyazyčie // Linguisticeskii enzyklopediceskii slovar /ed. Iarčeva. – M.: Enziklopedia, 1990. – P. 303.